

Vuilniszakken als stille getuigen

Philip Marres •

Emma wordt geplaatst in de crisisopvang, na overleg met ouders, jeugdbescherming en familieleden. Er zijn signalen dat ze contacten heeft in een loverboycircuit. Men is bezorgd dat ze zomaar enkele dagen verdwijnt en onvindbaar blijft voor iedereen die haar niet als handelswaar ziet. In alle haast zijn voor de plaatsing twee vuilniszakken gevuld met persoonlijke spullen. Emma negeert hen, laat de twee vuilniszakken bij de voordeur staan en stapt in de auto. De vuilniszakken kijken mij nietszeggend aan, maar het is voldoende duidelijk dat ik voor hen mag zorgen. De ene vuilniszak is zwaarder dan de andere en bij mijn handen voel ik het plastic langzamerhand scheuren. De kwaliteit van de vuilniszakken is de afgelopen dertig jaar beduidend minder geworden, het aantal uithuisplaatsingen gelukkig ook.

In de auto probeert Emma een selfie te maken, maar de batterij is leeg. Enigszins geïrriteerd klappt ze het zonneklepje naar beneden op zoek naar het spiegeltje. De auto's waarin zij rondreed hebben spiegeltjes met een lichtje eromheen. In mijn auto niet, die optie kan je niet eens aanvinken. Ze draait zich naar mij en vraagt vriendelijk: 'Heeft u een oplader voor mijn mobiel?' Dit waren ook de laatste woorden tijdens de autorit. Bij de crisisopvang verwachten de vuilniszakken dat ik me over hen ontferm, want Emma staat al bij de voordeur. Ik hobbelen met de twee zakken achter haar aan en mijn blik valt op de schutting van het fietsenhok dat als een alternatief registratieprogramma lijkt te dienen. Met stift in diverse kleuren en schrijfstijlen lees ik: *Liam, Emma,*

-
- Systeemtherapeut bij Enver. Hij heeft ook een eigen praktijk voor systeemtherapie (marressysteemtherapie.nl).
E-mail: pm.marres@gmail.com

Blessing, Khalid, Fatima, Rain, veelal met datum. Ook een relatieregister door de namen die verbonden zijn met hartjes.

Bij binnenkomst valt mijn oog op een stuk tape dat op een van de deuren is geplakt. Het bedekt het gat dat er vermoedelijk in geslagen is. De restanten van een escalatie provisorisch weggewerkt. Maar goed, beter tape op een deur dan verband om mijn hoofd, zei een collega van de crisisopvang laatst tegen mij. Mijn collega vraagt aan iedere jongere die op een deur heeft geslagen: ‘Voor wie stond die deur, wie had je anders geslagen?’ Het is een opstapje tot een dialoog over wat er gebeurd is, maar ze zegt ook tegen de jongere: ‘Het is inderdaad beter dat je die deur hebt geslagen, maar je zal de deur wel moeten repareren.’ Het is een mooi balanceren tussen erkenning geven voor ogenschijnlijk verkeerde keuzes, maar ook verantwoordelijkheid nemen voor de effecten van je handelen. Samen repareren wat je kapot hebt gemaakt, geeft perspectief in het herstellen van andere dingen, zelfs relaties.

We worden in de gang vriendelijk ontvangen door een collega en nemen plaats in de vergaderruimte die ook deels als opslagruimte dient. De twee vuilniszakken zet ik tussen de afvalbak en twee bigshoppers van vermoedelijk een andere jongere die hier is aangekomen. Bijna wil ik een grap maken over de combinatie van de afvalbak en de vuilniszakken, maar die slik ik in. Het zou eerder mijn ongemak uitdrukken dan dat het grappig is. Een uithuisplaatsing went nooit, in ieder geval niet voor mij. Voor Emma lijkt het aan de buitenkant anders, maar niet alles is wat het lijkt.

Een van de twee vuilniszakken valt langzaam om en zoekt steun bij de bigshopper waardoor de binnenkant gedeeltelijk onthuld wordt. De stapels die in de vuilniszak zichtbaar worden getuigen van iemand die met zorg de kleding geordend in de kast gelegd heeft en er weer uit gehaald. De knuffel is tactisch wat meer onderaan gelegd. De binnenkant is meer geordend dan de buitenkant doet vermoeden. Als je als ouder geen invloed meer hebt op je kind, dan is dit een van de weinige manieren om iets van je zorg door te geven.

Ik waardeer het dat mijn collega met mokken in plaats van die armoedige plastic bekers binnenkomt. De laagstaande zon schijnt precies over de tafel

waardoor het vorige gesprek langzamerhand zichtbaar wordt. De vier ingedroogde kringen zijn waarschijnlijk van de jongere, ouder, collega en de jeugdbeschermer en de schone veeg maakt duidelijk dat iemand met een doek over een gedeelte van de tafel is gegaan. In de lijn van de veeg staat in de hoek van de kamer een veger en blik met scherven. Er zijn enkele theevlekken op de muur en de grond; hier is een mok door de kamer gevlogen. Ik ga ervanuit dat dit de jongere is geweest, maar waarom niet de ouder of jeugdbeschermer? Hoogstwaarschijnlijk niet mijn collega, zij oogt ontspannen. Om even te peilen of zij bij de escalatie aanwezig was, vraag ik of ze een vroege of late dienst heeft. ‘Dubbele dienst,’ zegt ze met een lichte zucht. Deze vraag gaf blijkbaar een klein beetje erkenning en ik schaam me, omdat ik nieuwsgierig was naar het vorige gesprek in plaats van in het hier-en-nu te zijn.

Nu ik de tafel goed bekijk, worden naast de kringen her en der slijtplekken zichtbaar. Hier hebben vele plaatsingen, vergaderingen, overleggen, trainingen plaatsgevonden. Deze tafel heeft ervaring, misschien wel net zoveel ervaring en minstens evenveel slijtplekken als ik.

Mijn collega heeft er geen last van, of in ieder geval niet zichtbaar. De nodige papieren worden op tafel gelegd en via een *social talk* springt zij behendig over naar de afspraken en het stellen van doelen. Het gesprek verloopt vlot, totdat ik besef dat het wel heel makkelijk gaat. Na een vraag van mijn collega over het stellen van doelen gaat Emma van start: ‘Ik wil leren om met mijn geld om te gaan. Ik wil leren om mijn grenzen aan te geven. Ik wil de relatie met mijn moeder en stiefvader verbeteren.’

Al pulkend aan een voor mij niet zichtbaar draadje aan haar broek, dreunt ze doelen op alsof het een overhoring is. Ik zou haar zo een tien geven. Wederom kijkt ze mij vriendelijk aan en bedankt mij voor het brengen. Ze kijkt naar mijn collega en vraagt: ‘Mag ik de groep op?’ Ze staat op en wanneer ze oogcontact maakt met een groepsgenoot gaat haar neus iets omhoog, haar blik wordt strakker en met een zelfverzekerde houding betreedt zij de groep.

Ik aanschouw het vol verbazing en mompel: ‘Volgens mij heeft ze goed door wat wij willen horen. Ze formuleert alles volgens het boekje, maar ergens voel ik ook aan dat het gespeeld is, zonder dat ik er precies de vinger op kan leggen.

Ze heeft in ieder geval geen sociaalvaardigheidstraining nodig in het omgaan met hulpverleners. Daar heb je toch een term voor? O ja, gehospitaliseerd.'

Mijn collega grinnikt. 'Tja, zo zou je het kunnen zeggen, maar dat klinkt zo negatief. Emma heeft waarschijnlijk al heel wat hulpverleners aan zich voorbij zien trekken en zij heeft zich al die tijd hieraan moeten aanpassen. Langzamerhand doe je dat dan, net zoals iemand die vanuit Rotterdam in Brabant gaat wonen ook in de loop der tijd met een zachte g gaat praten. Het duurt wel even, maar het komt wel.'

'Trouwens,' vervolgt mijn collega, 'wij spreken hier niet van hospitaliseren, maar van "residentieel begaafd". Dat zijn de jongeren die de fijne kneepjes van de residentieële groepen kennen. Binnen een paar dagen hebben zij zicht op de teamsamenstelling, bij wie ze wat moeten halen. Ze kunnen de groep zo beïnvloeden dat zij er comfortabel bij zitten, zij hebben op een of andere manier altijd de beste kamer en lijken goed voor zichzelf te kunnen zorgen. Eigenlijk zijn het goede managers, kijk maar uit, over een paar jaar is ze jouw leidinggevende.'

'Oh ja, zou jij de vuilniszakken naar boven willen dragen, ze heeft kamer vijf.' Ik sta op en wil de vuilniszakken oppakken. Ze schiet in de lach en zegt: 'Nee joh, dat kan Emma zelf wel. Volgens mij ben jij gehospitaliseerd in het hulpverleners. Je blijft mensen helpen, ook al is het niet nodig. Ik ben daar al lang mee gestopt, maar goed, ik ben dan ook residentieel begaafd opgegroeid.'

Emma is samengesteld uit de vele jongeren die ik de afgelopen 25 jaar ben tegengekomen. Mijn collega op de groep zijn de collega's die iedere dag met veel inzet jongeren ondersteunen in hun ontwikkeling. 'Ik' is het deel van mij dat te lang doorgaat met hulp verlenen.

Deze column is eerder in verkorte versie als blog in mijn organisatie (Enver) verschenen. <https://www.enver.nl/nieuws/zet-jij-de-vuilniszakken-even-binnen/>